

1. COVID-19 czym jest i czy wciąż jest groźny?

COVID-19 jest wirusową chorobą zakaźną, która stała się przyczyną pandemii i kryzysu zdrowotnego na całym świecie. Według oficjalnych statystyk, do tej pory potwierdzonych zostało ponad 773 mln przypadków zachorowań, z czego ponad 7 mln zakończyło się zgonem, co przekłada się na śmiertelność w ok. 1% przypadków.

Chorobę wywołuje wirus SARS-CoV-2. Przenosi się on głównie drogą kropelkową, dlatego do zakażenia dochodzi najczęściej przez kontakt z wydzielinami z dróg oddechowych chorego.

Obecnie przebieg infekcji SARS-CoV-2 w większości przypadków jest podobny do innych infekcji układu oddechowego spowodowanych np. wirusem grypy czy RSV, co utrudnia rozpoznanie, które opiera się na wykonaniu testu (np. prostego, antygenowego - dostępnego w POZ, możliwego również do wykonania samodzielnie w domu lub testu PCR - wykonywanego w specjalnym laboratorium).

Do typowych objawów COVID-19 należą najczęściej: gorączka lub stany podgorączkowe, kaszel, katar, ból gardła, ból głowy, bóle mięśniowo-stawowe, znaczne osłabienie, utrata węchu i/lub smaku oraz dolegliwości ze strony układu pokarmowego takie jak nudności, wymioty, czy biegunka. U części pacjentów może dojść do ciężkiego przebiegu choroby z dusznością, a nawet niewydolnością oddechową. Choroba może zakończyć się śmiercią, hospitalizacją lub pogorszeniem choroby przewlekłej.

Czy jestem w grupie ryzyka?

Szczególnie zagrożone ciężkim przebiegiem infekcji SARS-CoV-2 są osoby z następującymi czynnikami ryzyka:

- wiek powyżej 60. roku życia
- cukrzyca
- przewlekłe choroby układu krążenia (np. choroba niedokrwienna serca, niewydolność serca)
- przewlekłe choroby układu oddechowego
- przewlekła choroba nerek
- otyłość
- choroba nowotworowa
- niedobory odporności
- palenie tytoniu
- ciąża
- zamieszkiwanie w domu opieki

Warto porozmawiać z lekarzem, żeby ocenić, czy Twój stan zdrowia zalicza się do powyższych czynników.

2. Dlaczego warto się szczepić przeciw COVID-19?

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) ogłosiła 6 maja 2023 r. zakończenie tzw. stanu zagrożenia zdrowia publicznego o zasięgu międzynarodowym z powodu COVID-19. Nie oznacza to jednak, że to koniec niebezpieczeństwa. Warto być świadomym, że zagrożenie ze strony SARS-CoV-2 nadal jest bardzo duże, szczególnie jeśli występują dodatkowe czynniki ryzyka. COVID-19 w swoim przebiegu zaczyna przypominać infekcję sezonową, która podobnie do grypy czy infekcji RSV, zostanie z nami na dłużej i stanowić będzie ciągłe zagrożenie dla naszego zdrowia.

Jedno z głównych zagrożeń związanych z COVID-19 stanowią powikłania tej infekcji, do których należą m.in.:

- zapalenie płuc, które może mieć bardzo ciężki przebieg prowadzący do hospitalizacji, a nawet zgonu
- powstawanie zakrzepów i zatorów w naczyniach krwionośnych
- zapalenie mięśnia sercowego
- long COVID/post COVID, czyli zespół objawów, które pojawiają się na nowo już po zakończeniu infekcji lub utrzymują się przez wiele miesięcy po przechorowaniu COVID-19. Objawy te obejmują m. in.: zmęczenie, duszność, zaburzenia pamięci, uczenia się, koncentracji, zaburzenia depresyjne i lękowe, zaburzenia snu, bóle głowy, bóle stawów, bóle mięśni i wiele innych
- zaostrzenie chorób przewlekłych (np. chorób nerek, układu krążenia, układu oddechowego, cukrzycy i innych)

3. Dla kogo szczepienie przeciw COVID-19 jest szczególnie ważne?

Na podstawie międzynarodowych rekomendacji, Ministerstwo Zdrowia zaleca przyjęcie kolejnej dawki przypominającej szczepionki zaktualizowanej do walki z nowym wariantem, XBB.1.5, w szczególności osobom:

- powyżej 60. roku życia
- w wieku ≥ 12 lat z niedoborami odporności lub osobom cierpiącym na choroby zwiększające ryzyko ciężkiego przebiegu COVID-19
- pracownikom ochrony zdrowia, którzy mają bezpośredni kontakt z pacjentem lub materiałem zakaźnym.

Międzynarodowe wytyczne

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) zaleca szczepienie:

- wszystkim osobom dorosłym, które jeszcze nie były zaszczepione
- dzieciom, jeżeli cierpią na choroby współistniejące, które mogą zwiększać ryzyko ciężkiego przebiegu COVID-19.

W szczególności WHO rekomenduje szczepienie następujących osób, które jeszcze nie były zaszczepione:

- z grup narażonych na ciężki przebieg infekcji SARS-CoV-2 czyli osób z chorobami zwiększającymi ryzyko lub pracowników systemu ochrony zdrowia
- kobiet w ciąży
- osób z niedoborami odporności.

W przypadku osób wcześniej szczepionych, WHO zaleca przyjęcie kolejnej dawki preparatu dostosowanego do walki z najnowszymi wariantami wirusa osobom o tzw. wysokim priorytecie tzn. powyżej 60. roku życia lub młodszym dorosłym cierpiącym na choroby zwiększające ryzyko ciężkiego przebiegu infekcji SARS-CoV-2 oraz osobom z populacji szczególnie zagrożonych, czyli pracownikom ochrony zdrowia, kobietom w ciąży oraz pacjentom z niedoborami odporności.

Natomiast według rekomendacji Europejskiego Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób (ECDC), szczepienie należy traktować priorytetowo w przypadku osób starszych w wieku powyżej 60. roku życia, osób z osłabionym układem odpornościowym, osób z chorobami zwiększającymi ryzyko ciężkiego przebiegu COVID-19, kobiet w ciąży oraz pracowników ochrony zdrowia. Według tych rekomendacji osobom powyżej 5. roku życia wskazana jest pojedyncza dawka nowo dostosowanej szczepionki. Dzieciom poniżej 5. roku życia, które nie były szczepione i nie przechorowały jeszcze COVID-19, ECDC zaleca podanie 2 lub 3 dawek szczepionki, w zależności od zastosowanego preparatu.

4. Czy szczepionki przeciw COVID-19 są bezpieczne?

Profil bezpieczeństwa dostępnych szczepionek przeciw COVID-19 jest bardzo dobry i poparty ogromną ilością danych z powodu liczby szczepień wykonanych na całym świecie. Jak w przypadku każdego preparatu, mogą wystąpić reakcje niepożądane, jednak w przypadku szczepień są najczęściej łagodne i możliwe do przewidzenia (np. ból ręki w miejscu podania).

Częstość występowania niepożądanych odczynów poszczepiennych (NOP) i niepożądanych zdarzeń medycznych jest niska i według Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny, w okresie 30 dni po szczepieniu, wynosi zaledwie 0,03% (3 pacjentów na 10 tys.). Większość z działań niepożądanych jest łagodna i ustępuje w ciągu kilku dni. Należą do nich między innymi zaczerwienienie, ból, obrzęk w miejscu wstrzyknięcia, zmęczenie, złe samopoczucie czy ból głowy. Natomiast częstość występowania ciężkich NOP oceniono na jedynie 0,001% (1 osoba na 100 tys.), co oznacza że gdyby zaszczepić całą populację Warszawy (1,7 mln osób), wystąpiłyby one tylko u 17 osób.

Możliwość zgłoszenia NOP ma zarówno personel medyczny jak i sam pacjent. Zgłoszenie należy kierować bezpośrednio do podmiotu odpowiedzialnego za dany preparat lub do Departamentu Monitorowania Niepożądanych Działań Produktów Leczniczych Urzędu Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych, Al. Jerozolimskie 181C, 02-222 Warszawa, tel.: +48 22 49 21 301, faks: +48 22 49 21 309.

**Zgłoszenia można dokonać również poprzez stronę internetową
Systemu Monitorowania Zagrożeń: smz2.ezdrowie.gov.pl.**

<https://smz2.ezdrowie.gov.pl/>

5. Czy szczepionki przeciw COVID-19 są skuteczne?

Szczepionki przeciw COVID-19 skutecznie chronią przed ciężkim przebiegiem choroby, koniecznością hospitalizacji i zgonem. SARS-CoV-2 należy do wirusów, które szybko mutują. Prowadzi to do spadku skuteczności szczepienia z czasem i wiąże się z koniecznością podania dodatkowych dawek szczepionki, w celu podtrzymania ochrony. Nowe szczepionki są aktualizowane i pozwalają na uodpornienie przed aktualnie dominującymi podwariantami koronawirusa. Najbardziej aktualna szczepionka na polskim rynku to Nuvaxovid XBB.1.5.

6. Zasady szczepień w sezonie 2023/2024

- Jak się zapisać i gdzie zaszczepić przeciwko COVID-19

W przypadku jakichkolwiek pytań warto porozmawiać z lekarzem rodzinnym. Przeciw COVID-19 można zaszczepić się w placówkach POZ (u lekarza rodzinnego) oraz, w przypadku osób powyżej 18. roku życia, także w aptekach. Szczepienia te są bezpłatne, a skierowanie na nie jest wystawiane automatycznie dla wszystkich, którzy ukończyli 12. rok życia. W przypadku braku automatycznie wystawionego skierowania dla osoby uprawnionej może je wystawić lekarz POZ lub osoba uprawniona w punkcie szczepień. Na szczepienie można się zapisać za pośrednictwem Internetowego Konta Pacjenta oraz bezpośrednio w placówce Podstawowej Opieki Zdrowotnej lub w aptecce realizującej szczepienia.

- Dostępne preparaty

Obecnie dostępnych jest kilka preparatów, które dedykowane są dla poszczególnych grup wiekowych. Spośród dostępnych preparatów na polskim rynku, szczepionką ukierunkowaną na nowy wariant - XBB.1.5, jest szczepionka białkowa Nuvaxovid. Na terenie UE dodatkowo zarejestrowane są preparaty Comirnaty XBB.1.5 oraz Spikevax XBB.1.5, które nie są dostępne w Polsce (stan na 01.02.2024).

Tabela 1. Zestawienie dostępnych preparatów do szczepień osób dorosłych przeciw COVID-19.

Preparat	Czy ukierunkowany na dominujący wariant	Grupa wiekowa dopuszczona do szczepienia
Nuvaxovid XBB.1.5.	Tak	≥12 lat
mRNA Spikevax BA.4-5	Nie	5-11 lat i ≥12 lat
mRNA Comirnaty BA.4-5	Nie	5-11 lat i ≥12 lat
W oparciu o charakterystykę produktu leczniczego poszczególnych preparatów oraz komunikaty Ministra Zdrowia		

- Schemat szczepienia

Z uwagi na dostosowanie preparatu Nuvaxovid XBB.1.5. do obecnie dominującego wariantu SARS-CoV-2, powinien on być preferowany jako szczepienie inicjujące (schemat podstawowy), jak również kolejna dawka szczepienia.

Schemat szczepienia u dorosłych i dzieci ≥ 12 roku życia obejmuje:

Podanie 1 dawki preparatu Nuvaxovid XBB.1.5 dla osób wcześniej szczepionych, z zachowaniem odstępu co najmniej 6 miesięcy od ostatniej dawki.

Dla osób dotychczas nieszczepionych, konieczne jest podanie 2 dawek szczepienia w odstępie co najmniej 3 tygodni.

Osoby wcześniej szczepione

pojedyncza dawka preparatu
Nuvaxovid XBB.1.5

(co najmniej 6 miesięcy
od ostatniej dawki)

Osoby dotychczas nieszczepione

pierwsza dawka preparatu
Nuvaxovid XBB.1.5

co najmniej
3 tygodnie odstępu

druga dawka preparatu
Nuvaxovid XBB.1.5

- Kto może się zaszczepić preparatem Nuvaxovid XBB 1.5.?

Zgodnie z Komunikatem 34 Ministra Zdrowia z dnia 17.11.2023 r. w sprawie realizacji szczepień przeciw COVID-19, szczepionką Nuvaxovid może być zaszczepiony każdy, powyżej 12. roku życia, kto wyraża chęć i od ostatniego szczepienia przeciw COVID-19 minęło co najmniej 6 miesięcy.

Szczepionka ta może być również podana osobom dotychczas nieszczepionym.

7. Przeciwwskazania do szczepienia

Szczepienie jest przeciwwskazane dla pacjenta, u którego wystąpiła reakcja anafilaktyczna po wcześniejszej dawce szczepienia lub pacjent ma stwierdzoną alergię na jakikolwiek składnik szczepionki.

Szczepienie należy odroczyć w przypadku występowania ostrej infekcji przebiegającej z gorączką oraz w przypadku zaostrzenia schorzeń przewlekłych. Łagodny przebieg infekcji oraz stabilny przebieg schorzeń przewlekłych nie są przeciwwskazaniem do szczepienia przeciwko COVID-19.

Ciąża nie stanowi przeciwwskazania do szczepień przeciwko COVID-19.

Źródła:

1. Interna Szczeklika. Mały podręcznik 2023/2024. Wyd. Medycyna Praktyczna
2. <https://szczepienia.pzh.gov.pl/szczepionki/covid-19-2/>
3. <https://www.who.int/publications/m/item/covid-19-epidemiological-update--24-november-2023>
4. Charakterystyka produktu leczniczego Nuvaxovid
5. Raport NOP NIZP PZH-PIB [<https://www.pzh.gov.pl/wp-content/uploads/2023/04/Raport-NOP-do-3112-2022.pdf>]
6. Komunikat nr 34 Ministra Zdrowia w sprawie realizacji szczepień przeciw COVID-19 w sezonie 2023/2024. [<https://www.gov.pl/web/zdrowie/komunikat-ministra-zdrowia-w-sprawie-realizacji-szczepien-przeciw-covid-19-w-sezonie-20232024>]

